

Sygn. akt III AUa 330/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Jolanta Hawryszko (spr.)
Sędziowie:	Beata Górską Urszula Iwanowska
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 listopada 2021 r. w Szczecinie

sprawy M. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o rekompensatę

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 czerwca 2021 r., sygn. akt VI U 723/20

oddala apelację.

Urszula Iwanowska	Jolanta Hawryszko	Beata Górską
-------------------	-------------------	--------------

Sygn. akt III AUa 330/21

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z 17 grudnia 2019 r. znak (...) przyznał M. B. emeryturę od 29 listopada 2019 r. tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego i jednocześnie odmówił prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż na dzień 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony udokumentował okres 14 lat i 4 miesięcy pracy w szczególnych warunkach, zamiast 15 lat wymaganych ustawą.

Ubezpieczony zaskarżył decyzję w części dot. prawa do rekompensaty i wniósł o jej zmianę przez przyznanie przedmiotowego świadczenia podnosząc, że organ rentowy pominął okres zatrudnienia na statkach zagranicznych armatorów ze skierowania z PP (...), od 10 kwietnia 2008 do 20 września 2019. Przed sądem ubezpieczony wniósł

o doliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w S. oraz okresu uczęszczania do szkoły zawodowej.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład wniósł o oddalenie.

Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z 17 czerwca 2021 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że M. B., ur. (...), w dniu 1.09.1969 r. na podstawie umowy o naukę zawodu młodocianego zawartej ze Stocznią (...), w związku z edukacją ubezpieczonego w szkole zawodowej od 1 września 1969 do 1 września 1972 odbywał naukę w zawodzie monter kadłubów okrętowych. Praktyczną naukę zawodu ubezpieczony odbywał na wydzielonych stanowiskach poszczególnych wydziałów Stoczni, a wiadomości teoretyczne zdobywał w Przyzakładowej (...) dla Pracujących.

Od 10 sierpnia 1979 do 31 marca 1984 był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) w S., w pełnym wymiarze czasu pracy, początkowo zatrudniony na stanowisku ślusarza, a od 1 maja 1980 został zaszeregowany na stanowisku ślusarza-montera konstrukcji stalowych. Przez kilka miesięcy w 1982 r. świadczył pracę w charakterze pomocnika murarza. W lutym 1982r. złożył wniosek o udzielenie urlopu bezpłatnego na rok, pracodawca odmówił uwzględnienia tego wniosku jednocześnie wskazując, że decyzją DT pozostawiono do wyboru pracownika zatrudnienie od 1 marca 1982 r. w brygadzie murarskiej do przyuczenia w nowej specjalności lub zwolnienie się pracownika z zakładu. Pismem z 29 sierpnia 1983 r. zwrócił się do pracodawcy o przeniesienie na (...) S. wskazując, że obecnie pracuje w charakterze pomocnika murarza. Pracodawca wyraził zgodę na przeniesienie ubezpieczonego do (...), na stanowisko ślusarza-montera konstrukcji stalowych, z dniem 12 września 1983 r. W takim charakterze pracował do końca zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w S..

W okresie od 30 czerwca 1980 do 24 listopada 1981 korzystał z urlopu bezpłatnego. W tym czasie został skierowany do pracy na budowie eksportowej w J. NRD, gdzie zajmował stanowisko ślusarza – montera konstrukcji stalowych.

Następnie od 25 listopada 1981 do 24 grudnia 1981 oraz od 28 grudnia 1981 do 28 lutego 1982 korzystał z urlopu bezpłatnego (okolicznościowego). Od 20 maja 1982 do 10 lipca 1982 korzystał z urlopu bezpłatnego, w tym czasie skierowany został na budowę eksportową w (...).

W trakcie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w S. ubezpieczony wykonywał prace różnego rodzaju: prace ślusarskie, monterskie, spawalnicze, murarskie, pracodawca za niektóre miesiące wypłacił dodatek za pracę w warunkach szczególnych.

Od 4 lutego 1987 do 15 października 1999 ubezpieczony był zatrudniony w PP (...) w S.. Korzystał z urlopu bezpłatnego: 18 sierpnia 1991 do 20 stycznia 1992, od 12 maja 1993 do 15 lutego 1994, od 24 września 1998 do 31 grudnia 1998 i od 27 stycznia 1999 do 15 października 1999. W trakcie urlopu bezpłatnego w (...) był skierowany do pracy u pracodawcy zagranicznego (...) LTD z siedzibą w L., (...) m.in.: od 17 sierpnia 1991 do 17 stycznia 1992, od 27 stycznia 1999 do 30 września 1999 i od 10 kwietnia 2008 do 14 sierpnia 2008. (...), która pośredniczyła w kierowaniu M. B. do pracy u zagranicznego pracodawcy nie odprowadzała za niego składek na ubezpieczenia społeczne.

Ubezpieczony dobrowolnym ubezpieczeniem społecznym podlegał w następujących okresach : 1 sierpnia - 30 września 2006 zgłoszony tylko do ubezpieczenia zdrowotnego, od 6 czerwca 2016 do 31 października 2019 składki zostały opłacone.

Z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej: 29 marca - 31 marca 2000 składki nieopłacone przedawnione, 1 kwietnia - 3 października 2000 składki opłacone.

W dniu 28 listopada 2014 r. ubezpieczony złożył w organie rentowym wniosek o wcześniejszą emeryturę. Decyzją z 6 lutego 2015 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił prawa do emerytury po osiągnięciu 60 roku życia z uwagi na nieudowodnienie przez niego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 udowodnił wyłącznie 14 lat 3 miesiące

i 3 dni stażu pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy odmówił uwzględnienia w stażu pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 10 sierpnia 1979 do 31 grudnia 1981, od 1 marca 1982 do 19 maja 1982 i od 11 czerwca 1982 do 31 marca 1984 w (...) Przedsiębiorstwie (...) w S., z uwagi na brak świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych w powyższych okresach. Wyrokiem z 5 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie, VI U 206/15 oddalił odwołanie M. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z 6 lutego 2015 roku. W uzasadnieniu ww. wyroku Sąd Okręgowy wskazał, iż w postępowaniu przed sądem ubezpieczony nie wykazał, że w okresie zatrudnienia od 10 sierpnia 1979 do 31 marca 1984 w (...) Przedsiębiorstwie (...) w S. pracował w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że już sama treść dokumentacji znajdującej się w aktach osobowych ubezpieczonego ze spornego okresu zatrudnienia budziła uzasadnione wątpliwości co do możliwości uznania okresu zatrudnienia ubezpieczonego w (...) Przedsiębiorstwie (...) w S. za okres pracy w warunkach szczególnych. Z dokumentacji osobowej (umowa o pracę, angaże, karty przeniesienia, opinie o pracowniku) wynikało, że ubezpieczony został zatrudniony na stanowisku ślusarza, a następnie od 1 maja 1980 został zaszeregowany na stanowisku ślusarza-montera konstrukcji stalowych. Z dokumentacji tej nadto wynikało, że został skierowany do pracy w charakterze pomocnika murarza; 29 sierpnia 1983 ubezpieczony zwrócił się do pracodawcy o przeniesienie na (...) S. wskazując, że obecnie pracuje w charakterze pomocnika murarza. Pracodawca wyraził zgodę na przeniesienie ubezpieczonego do (...) (na stanowisko ślusarza-montera konstrukcji stalowych) z dniem 12 września 1983 r. W ocenie Sądu Okręgowego wskazywany przez świadków i ubezpieczonego zakres obowiązków M. B. również nie dawał podstaw do przyjęcia, że w analizowanym okresie pracował w warunkach szczególnych na wysokości przy montażu konstrukcji stalowych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Sąd Okręgowy ustalił m.in., że prace przygotowawcze – ślusarskie wykonywane na poziomie „o” zajmowały ubezpieczonemu ok. 10-20% czasu pracy. Wyrokiem z 8 listopada 2016 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie w sprawie o sygn. akt III AUa 28/16, oddalił apelację ubezpieczonego. Sąd II instancji wskazał, iż wbrew twierdzeniom apelacji, nie można było uznać, że w toku postępowania ubezpieczony udowodnił swoje stanowisko.

Z zeznań świadków wynikało bowiem, że do obowiązków ubezpieczonego w (...) Przedsiębiorstwie (...) w S. na stanowisku ślusarza, ślusarza – montera konstrukcji stalowych należało wykonywanie prac montażowych, spawalniczych, montaż konstrukcji stalowych na wysokości, jak też wykonywanie prac typowo ślusarskich. Nadto Sąd Apelacyjny podkreślił m.in. że w aktach osobowych zachował się dokument zatytułowany „podkładka do opinii”, w którym wyraźnie wskazano, że w (...) ubezpieczony pracował jako monter konstrukcji - spawacz od 21 września 1983 r., dokument wystawił starszy mistrz ślusarni. Skoro sam przełożony ubezpieczonego, przygotowując opinię na wniosek ubezpieczonego, wskazuje na stanowisko całkowicie niezwiązane z pracą na wysokości, trudno przyjąć, że tego rodzaju pracę ubezpieczony świadczył stale.

W dniu 29 października 2019 r. ubezpieczony złożył w organie rentowym wniosek o emeryturę z uwzględnieniem prawa do rekompensaty. Organ rentowy w spornej decyzji uwzględnił, z wyłączeniem okresów zwolnień lekarskich, w stażu pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych następujące okresy:

- Stocznia (...) S.A. od 1 sierpnia 1972 - 11 grudnia 1974,
- (...) S.A. od 12 marca 1986 - 12 stycznia 1987,
- w PP (...) w S. od 4 lutego - 17 sierpnia 1991, od 21 stycznia 1992 - 11 maja 1993, od 16 lutego 1994 - 23 września 1998, od 1 stycznia 1999 - 26 stycznia 1999,
- (...) sp. z o.o. w S. od 12 maja 1993 - 1 lutego 1994.

Z ww. okresów (od 23 grudnia 1995 r. do 30 grudnia 1995 r., od 3 marca 1997 r. do 17 marca 1997 r., od 11 grudnia 1997 r. do 30 grudnia 1997 r.).

Sądu Okręgowego nie uwzględnił odwołania. W pierwszej kolejności Sąd I instancji wyjaśnił, że regulacja dotycząca rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, została wprowadzona do ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1924). Zgodnie z art. 2 pkt 5 tej ustawy rekompensata

rozumiana jest jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Celem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Nie polega ona jednak na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, ale na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Zgodnie z art. 21. ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Stosownie do ust. 2 art. 21 prawo do rekompensaty nie przysługuje osobom, które nabyły prawo do emerytury przyznawanej na zasadach wynikających z ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Zgodnie z art. 23 ustawy emerytalnej rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego.

Stosownie do art. 173 ustawy emerytalnej kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne przed dniem 1 stycznia 1999. Warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczonej według formuły zdefiniowanego świadczenia (zob. Marcin Zieleniecki, Komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych). Jedynie więc nabycie prawa do wcześniejszej emerytury stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty, natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty. Ubezpieczony nabył prawo do tzw. powszechnej emerytury i nie nabył prawa do emerytury tzw. wcześniejszej, co oznacza, iż spór sprowadzał się do ustalenia, czy ubezpieczony posiada 15 lat stażu pracy w szczególnych warunkach, licząc do dnia 1 stycznia 2009 r.

Sąd orzekający wyjaśnił, że przy ustalaniu okresu pracy w szczególnych warunkach stosuje się analogiczne zasady, jak dla wcześniejszej emerytury określone w art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.), który to przepis w ust. 2 stanowi, że dla celów ustalenia uprawnień do wcześniejszej emerytury za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Z kolei w myśl art. 32 ust. 4 ustawy, wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Jako praca w szczególnych warunkach wymienione zostały w wykazie A Dział V (W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych) poz. 5 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, prace przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości. Natomiast w Dziale XIV, dotyczącym prac różnych, pod poz. 12 wskazano, że pracami w szczególnych warunkach są prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym. Nadto w Dziale VIII tego wykazu, zatytułowanym W transporcie i łączności, pod poz. 4 podano, iż do prac w szczególnych warunkach zalicza się prace na statkach morskich w żegludze międzynarodowej i w polskim ratownictwie okrętowym – pracownicy wpisani na listę członków załogi tych statków. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu

emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (wyrok Sądu Najwyższego z 8 czerwca 2011 r. I UK 393/10).

W niniejszym postępowaniu ubezpieczony domagał się ustalenia, że pracę w szczególnych warunkach wykonywał w trakcie nauki w szkole zawodowej, w okresie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w S. oraz w okresie od 10 kwietnia 2008 - 20 września 2019 r. na statkach zagranicznych armatorów ze skierowania z PP (...).

Sąd Okręgowy nie zaliczył ubezpieczonemu do pracy w warunkach szczególnych okresu nauki zawodu w zawodzie monter kadłubów okrętowych, która trwała od 1 września 1969 - 1 września 1972 r., odwołując się przy tym do poglądu Sądu Najwyższego - wyrok z 24 kwietnia 2009, II UK 334/08, wyrok z 20 stycznia 2011, II UK 169/10 w kwestii kwalifikowania pracy wykonywanej na podstawie umowy o naukę zawodu wyrok z dnia 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07, wyrok z 23 stycznia 2012 r., II UK 96/11. Z dokonanych w sprawie ustaleń wynika, że ubezpieczony 1 września 1969 rozpoczął naukę jako uczeń zawodu w zawodzie monter kadłubów okrętowych w systemie 3 leniej nauki zawodu. Praktyczną naukę w zawodzie montera kadłubów okrętowych ubezpieczony odbywał na wydzielonych stanowiskach poszczególnych wydziałów Stoczni. Natomiast teoretyczne wiadomości zdobywał w Przyzakładowej (...) dla Pracujących. Zatem ubezpieczony, będąc uczniem nauki zawodu nie pracował przez 5, czy odpowiednio ówczesznie 6 dni w tygodniu przez 8 godzin dziennie w warunkach szczególnych. Ten okres musiał być skrócony choćby z uwagi na konieczność pobierania nauki.

Ubezpieczony także nie wykazał, iż (...) Przedsiębiorstwie (...) w S. pracował przez co najmniej 8 miesięcy (tj. przez okres brakujący do wymaganych ustawą 15 lat) stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych. Odnosząc się do ww. okresu zatrudnienia, Sąd orzekający podkreślił, że przed Sądem Okręgowym w Szczecinie toczył się spór w przedmiocie ustalenia prawa M. B. do emerytury w warunkach szczególnych na skutek odwołania ubezpieczonego od odmownej decyzji organu rentowego z 6 lutego 2015 r. Zgodnie z art. 365 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i inne organy państwowe. Prawomocny wyrok korzysta z powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.), oznacza to, że nie jest dopuszczalne ponowne rozpoznanie sprawy między tymi samymi stronami o te same roszczenia, o których w nim rozstrzygnięto (art. 379 pkt 3 k.p.c.). W ramach niniejszego postępowania ubezpieczony nie przedłożył jakichkolwiek dodatkowych środków dowodowych, które pozwalałyby na doliczenie wnioskowanego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych, a Sąd takich ustaleń nie może poczynić bazując jedynie na wyjaśnieniach ubezpieczonego, które nie korespondują z materiałem w postaci zachowanej dokumentacji osobowej. Zeznania powołanego przez ubezpieczonego świadka R. K. także nie mogą stanowić podstawy do tego typu ustaleń, ponieważ R. K. nie był naocznym świadkiem pracy ubezpieczonego. R. K. przyznał bowiem, że nie pracował w tej samej brygadzie co ubezpieczony i nie potrafił precyzyjnie wskazać jaką pracę odwołujący wykonywał. Zdaniem Sądu Okręgowego brak przynajmniej ośmiu miesięcy bezspornej pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wyłącznie w charakterze montera konstrukcji metalowych na wysokości, ewentualnie prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym. Ubezpieczony nie udowodnił kiedy dokładnie wykonywał wyłącznie ww. prace.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że okresu zatrudnienia ubezpieczonego dla potrzeb związanych z ustaleniem prawa do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach, nie można ustalić w oparciu o nieokreślone, przybliżone ramy czasowe wykonywania zatrudnienia, na zasadzie uprawdopodobnienia. Sąd podzielił pogląd, że w sprawie, w której przedmiotem jest prawo do świadczenia emerytalnego lub wysokość tego świadczenia wymaga się dowodów niebudzących wątpliwości, spójnych oraz precyzyjnych - potwierdzających czy uprawdopodobniających w stopniu graniczącym z pewnością nie tylko fakt zatrudnienia, ale i pozostałe okoliczności związane ze świadczeniem pracy i wysokością uzyskiwanego wynagrodzenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 4 grudnia 2012 r., III AUa 528/12). Sąd Okręgowy nie zanegował, iż ubezpieczony w niektórych okresach mógł wykonywać pracę w warunkach szczególnych, aczkolwiek uznał, iż materiał dowodowy nie pozwala na pewne ustalenie, że w danym okresie praca taka była świadczona codziennie przez co najmniej 8 godzin. Sam fakt wypłacania dodatku za pracę w warunkach szczególnych nie świadczył natomiast o tym, że ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach w pełnym

wymiarze czasu pracy, lecz o tym, że wśród jego obowiązków były takie, które uprawniały do otrzymywania tego dodatku.

Sąd Okręgowy, odnosząc się do ostatniego okresu spornego, tj. okresu od 10 kwietnia 2008 - 20 września 2019 świadczenia pracy na statkach zagranicznych armatorów, ze skierowania z PP (...), wskazał iż okres wykonywania pracy za granicą u zagranicznych pracodawców do końca 2008 r. mógłby zostać doliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych, ale pod warunkiem, że stanowił on okres ubezpieczenia społecznego w Polsce tj. że zostały odprowadzone składki na ubezpieczenie społeczne. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że okresy wykonywania pracy za granicą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi mogą być uznane za okresy zatrudnienia w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, pod warunkiem opłacenia składek w Polsce również na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe chyba, że na podstawie umów o zatrudnieniu lub umów międzynarodowych pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych (zob. wyroki: z 21 stycznia 2010 r., II UK 162/09; z 12 marca 2010 r., II UK 286/09; z 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10; z 8 marca 2003 r., II UK 196/02; z 12 lipca 2011 r., II UK 382/10). Skoro ubezpieczony bezspornie do 2008 r. nie opłacał dobrowolnych składek na ubezpieczenie społeczne, ani nie był objęty ubezpieczeniem w innym trybie, tym samym okresu jego pracy w charakterze marynarza u zagranicznych armatorów nie można uwzględnić do stażu pracy w szczególnych warunkach. Ubezpieczony sam przyznał, że dopiero od 2016 r. zaczął odprowadzać dobrowolne składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe.

Apelację od wyroku złożył ubezpieczony. Zaskarżył rozstrzygnięcie w całości i zarzucił: 1) naruszenie art. 233 § 1 przez : a) błędną ocenę materiału dowodowego i nieprzyznanie wiarygodności i mocy dowodowej zeznaniom skarżącego, z których wynika, iż świadczył on pracę w szczególnych warunkach, co prowadziło do uznania, że odwołujący nie wykonywał pracy, o której mowa w poz. 24 działu XIV wykazu A Rozporządzenia Rady Ministrów z 8 lutego 1983 w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43); b) niewszechstronną ocenę materiału dowodowego i pominięcie dowodów w postaci: zakresu czynności, obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności ślusarza – montera konstrukcji stalowych - gdzie praca miała miejsce na wysokości i była bardzo niebezpieczna; c) niewszechstronną ocenę materiału dowodowego i pominięcie okoliczności, że praca monterów konstrukcji stalowych, a praca ta należy do wykazu prac wykonywanych w szczególnych warunkach, co doprowadziło do błędnego przyjęcia, że odwołujący w spornym okresie nie był zatrudniony w szczególnych warunkach; 2. naruszenie art. 32 ust. 2 Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 z późn. zm.) w związku z art. 21 ust. 1 Ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 1924) wskutek odmowy przyznania ubezpieczonemu prawa do rekompensaty, w sytuacji gdy odwołujący pracował w warunkach szczególnych przez okres co najmniej 15 lat.

W oparciu o powyższe zarzuty ubezpieczony wniósł o zmianę wyroku Sądu Okręgowego i zaskarżanej decyzji oraz przyznanie rekompensaty za pracę w szczególnych warunkach. W uzasadnieniu apelacji podniósł m. in, że w postępowaniu o przeliczenie podstawy wymiaru świadczenia emerytalnego, nie jest wykluczona możliwość udowodnienia tej okoliczności wszelkimi środkami dowodowymi (tak między innymi wskazano w wyroku Sądu Najwyższego z 25 lipca 1997 r., II UKN 186/97), a zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 25 lipca 2019: „Co do zasady okresy pracy w warunkach szczególnych mogą być wykazywane przez zainteresowanego przed sądem wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi przez Kodeks postępowania cywilnego, a w szczególności dokumentami z osobowych akt pracowniczych, zeznaniami świadków oraz wyjaśnieniami stron, zatem sama okoliczność, że ubezpieczony nie uzyskał od pracodawcy świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych oczywiście nie stoi na przeszkodzie ustaleniu w postępowaniu sądowym wykonywania takiej pracy.” Ponadto stwierdził, że wykazał czas pracy w warunkach szczególnych zarówno dokumentami, jak i swoimi zeznaniami.

Sąd Apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że a pelacja jest niezasadna.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny, a ustalenia oparł na należycie zgromadzonym materiale dowodowym, którego ocena nie wykraczała poza granice wskazane w art. 233 § 1 k.p.c. Sąd pierwszej instancji wywiódł prawidłowe wnioski z poprawnie dokonanej analizy dowodów, stąd też Sąd Apelacyjny całości przyjął ustalenia pierwszo instancyjne jako własne. Sąd Apelacyjny także nie stwierdził naruszenia przez Sąd Okręgowy prawa materialnego, w związku z czym poparł rozważania tego Sądu również w zakresie przyjętych przez niego podstaw prawnych orzeczenia.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutów apelacji w przedmiocie niewłaściwej oceny dowodów oraz błędu w ustaleniach faktycznych, bowiem ustalenia faktyczne są miarodajne dla oceny, czy doszło do naruszenia przepisów prawa materialnego. Art. 233 § 1 k.p.c. wyraża zasadę, iż sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Zakreślone tym przepisem granice swobodnej oceny dowodów może naruszać tylko dowolna ocena zebranego materiału, brak wszechstronnej oceny wszystkich istotnych dowodów lub ich ocena sprzeczna z zasadami logicznego powiązania wniosków z ustalonym stanem faktycznym lub doświadczeniem życiowym. Tylko w przypadku wykazania, że brak jest powiązania przyjętych wniosków z zebraniem materiałem dowodowym, możliwe jest skuteczne podważenie oceny dowodów dokonanej przez sąd. Nie jest wystarczająca sama polemika wyprowadzająca wnioski odmienne, lecz wymagane jest wskazanie, w czym wyraża się brak logiki lub uchybienie regułom doświadczenia życiowego w przyjęciu wniosków kwestionowanych. Przeprowadzoną przez Sąd I instancji ocenę dowodów jest prawidłowa, w pełni odpowiadającą warunkom określonym przez prawo procesowe, ponieważ apelujący nie wykazał uchybień w rozumowaniu Sądu Okręgowego, pozwalających na uznanie dokonanej oceny dowodów za dowolną. Sąd orzekający w pisemnych motywach wyroku wskazał dowody, na których się oparł, dowody te zostały przeprowadzone z zachowaniem zasady bezpośredniości, a ich ocena została dokonana na podstawie wszechstronnego i bardzo wnikliwego rozważenia zebranego w sprawie materiału. Trafne jest przy tym stanowisko Sądu Okręgowego, iż okresu nauki zawodu w szkole zawodowej nie może być zakwalifikowany jako okres pracy w warunkach szczególnych, bowiem oczywistym jest, iż czas pracy ucznia, chociażby z uwagi na konieczność pobierania nauki, nie mógł wynosić 8 godzin dziennie przez 5, czy odpowiednio ówczynie 6 dni w tygodniu, co z resztą potwierdza utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Słusznie też zauważył Sąd Okręgowy, że roszczenie ubezpieczonego co do zakwalifikowania okresu pracy w (...) Przedsiębiorstwie (...) w S. jako okresu pracy w warunkach szczególnych zostało oddalone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z 5 listopada 2015, VI U 206/15, wobec czego korzysta z powagi rzeczy osądzonej. W konsekwencji ww. rozstrzygnięcie w przedmiocie okoliczności pracy w warunkach szczególnych, przy braku nowych dowodów, wiąże nie tylko strony, ale i Sąd Okręgowy oraz Sąd Apelacyjny rozpoznający niniejszą sprawę. Należy podkreślić, że ubezpieczony nie otrzymał prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w warunkach szczególnych, ponieważ Sąd Okręgowy w Szczecinie w sprawie VI U 206/15 prawomocnie ustalił, że nie przepracował 15 lat w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawowym. Skoro w aktualnym postępowaniu ubezpieczony domaga się ponownie ustalenia, że przepracował 15 lat w warunkach szczególnych i odwołuje się do tego samego okresu zatrudnienia przy takim samym materiale dowodowym, to nie było podstaw procesowych do odmiennej oceny prawnej tej okoliczności od oceny dokonanej w sprawie VI U 206/21. A przy tym należy zaznaczyć, że sporny okres został bardzo solidnie udokumentowany na podstawie akt osobowych ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny jeszcze raz stanowczo podkreśla, że w niniejszym postępowaniu ubezpieczony nie wskazał na żadne inne dowody, niż te, które były już przedmiotem rozpoznania w poprzednim postępowaniu sądowym, które pozwalałyby na doliczenie wnioskowanego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych. A przy tym rzecz oczywista, dualizm zatrudnienia na stanowiskach stanowisku ślusarza, ślusarza-montera konstrukcji stalowych, pomocnika murarza nie pozwalał na znalezienie odpowiednika wśród prac wymienionych w wykazie A rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r., zaś obowiązkiem ubezpieczonego było udowodnienie, że rzeczywiście wykonywał pracę na stanowisku, które można zakwalifikować do jednego z tych samych stanowisk wymienionych w załączniku.

Sąd Apelacyjny zgadza się również z ustaleniami i oceną prawną Sądu Okręgowego co do o charakteru pracy marynarza na statkach zagranicznych armatorów w okresie od 10 kwietnia 2008 r. do 20 września 2019. Okres ten nie może

być zakwalifikowany do stażu pracy w szczególnych warunkach, gdyż pracodawca w tamtym okresie nie opłacał składek z tytułu pracy w warunkach szczególnych na Fundusz Emerytur Pomostowych, co oznacza, że nie zatrudniał pracowników w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Zatem ten okres również nie podlega wliczeniu.

Sąd Apelacyjny zgadza się ze stanowiskiem ubezpieczonego, że w postępowaniu o przeliczenie podstawy wymiaru świadczenia emerytalnego, nie jest wykluczona możliwość udowadniania tej okoliczności wszelkimi środkami dowodowymi, ale w niniejszym postępowaniu Sąd Okręgowy nie mógł poczynić ustaleń, które pozwalałyby na doliczenie wnioskowanych okresów do stażu pracy w warunkach szczególnych bazując jedynie na wyjaśnieniach ubezpieczonego, sprzecznych z miarodajnym materiałem w postaci zachowanej dokumentacji osobowej. Nie można zapominać, że postępowanie z zakresu ubezpieczeń społecznych jest postępowaniem cywilnym i obowiązują w nim wszystkie reguły procesowe, również te dotyczące rozkładu ciężaru dowodu oraz terminów do składania wszelkich wniosków dowodowych. To na ubezpieczonym ciążył obowiązek wykazania w procesie, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze w spornych okresach, czego nie wykonał. Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, iż praca wykonywana przez M. B. w spornych okresach nie była pracą w warunkach szczególnych, co sprawia, że ubezpieczony nie spełnił wszystkich przesłanek do przyznania prawa do rekompensaty.

W konsekwencji, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonego.

Urszula Iwanowska Jolanta Hawryszko Beata Górka